

ЦЕЈМС КУК

Уредница
Корана Боровић

Copyright © ПРОМЕТЕЈ, Нови Сад, 2024.

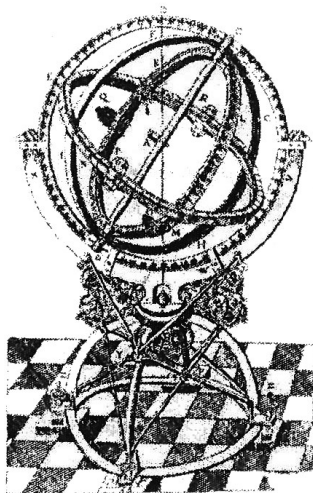
Ова публикација, у целини или у деловима, не сме се умножавати, прештамповати или преносити у било којој форми или било којим средством, без дозволе носиоца ауторских права или издавача, нити може бити на било који други начин или било којим другим средствима дистрибуирана или умножавана без одобрења издавача. Сва права за објављивање ове књиге задржавају носилац ауторског права и издавач, по одредбама Закона о ауторским правима.

ВЕЛИКИ МОРЕПЛОВЦИ

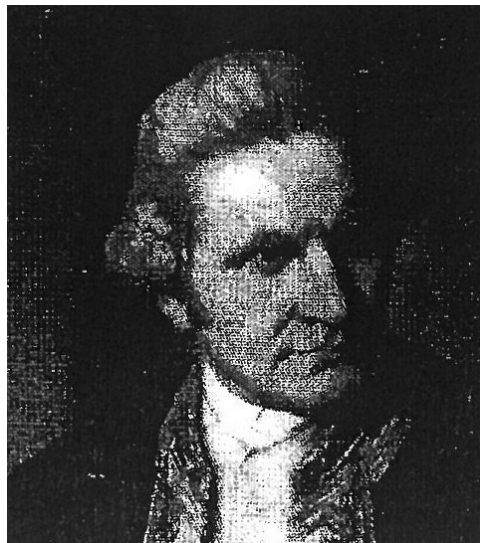
Миломир Краговић

КАПЕТАН БУРНЕ ПЛОВИДБЕ

Џејмс Кук

ПРОМЕТЕЈ
Нови Сад

Доћи донде, докле је мојуће човеку доћи.

*Дојреји даље неіоли је
дојро иједан човек йре мене.*

Кук

КАЛФА ПОСТАЈЕ ОФИЦИР

У XVIII веку многи научници су претпостављали да се на јужној хемисфери Земље налази огромни континент, који је противтежа евроазијској маси. Учењаци су сматрали да тај својеврсни баланс одржава равнотежу читаве планете. Све је то утицало да у откривање новог континента крену многи авантуристи и бескрајно храбри поморци.

Британска империја није крила да је тај неоткривени континент желела да присвоји. Тако би постала моћнија од вечитих конкурената – коло-

нијалних сила Португалије, Шпаније, Холандије и Француске. Краљевско друштво, као главна научна институција Уједињеног Краљевства, стално је инспирисало бројне научнике да брже крену у проналажење новог богатог континента.

Био је ветровити октобар у месташцу Мартону у Северном Јоркширу, које се налази близу данашњег града Милдсброа.

Уморни шкотски имигрант, Џејмс старији, уобичајено је надничео на фарми Ери Холм. Иако сиромашан, чекао је пето дете, мада се често питао да ли ће имати довољно хлеба за целу породицу. „Ако буде мушко, даћемо му моје име, можда ће имати више успеха, можда ће га пратити нека срећнија звезда“, говорио је, трљајући своје жуљевите руке.

У скромној колиби, 27. октобра 1728. године, Џејмсова супруга Грејс родила је здраво мушко дете. Иако је био сувоњав и нејак, до осме године

помагао је оцу око ситнијих послова. „Баш ми је вредан син“, хвалио се комшијама Џејмс. „Немам пара за школовање, а врло је бистро дете.“

Чим је научио да чита, Џејмс је прелиставао неке старе књиге о путовањи-

ма. Дошао је до једног часописа који је описивао Магеланова путовања. Био је одушевљен човеком који је први опловио читаву Земљу.

„И ја ћу једног дана постати Магелан!“, викао је, док је помагао оцу који је копао канал. Отац Џејмс старији брзо је реаговао: „Пусти тог Магелана, него се спреми да будеш калфа, немој да летиш без крила!“

„Нећу да копам канале, хоћу да пловим једрењацима!“, узвратио је оцу. „Видећеш, бићу богат и славан, иако сам син надничара!“

Селом се брзо пронела прича да дечак Џејмс воли да чита књиге; многи нису могли да верују, други су се само крстили, трећи су говоркали да је велика штета што је рођен у надничарској породици, која нема пара за његово школовање. Ови последњи су, изгледа, били најгласнији.

Једног поподнева, у Џејмсову колибу изненада је навратио богати земљопоседник Томас Скот. Затекао је старог Џејмса који је забринут седео на трonoшцу. Без оклевања, Томас му се обратио: „Слушај, чуо сам да ти је син Џејмс врло бистроок и ја сам одлучио да му платим четворогодишње школовање у школи у Ејтону.“

Џејмс је био толико изненађен да је заборавио да Томасу понуди столицу. То је урадила увек прибрана супруга Грејс. „Седите господине, да вам

захвалимо за овакву неочекивану понуду“, рекла је тихим гласом. Утом је у колибу утрчао и малени Џејмс.

„Ићи ћеш у школу!“, саопштио му је лепу вест земљопоседник Томас. „Ја ћу ти платити све трошкове.“

Дечаку су грунуле сузе на очи, приближио се и пољубио Томаса у руку. „Ја ћу бити најбољи ђак у Ејтону, обећавам!“, скоро да је гракнуо. „И увек ћу памтити ваше милосрђе, господине Томасе!“ Због Џејмсовог школовања породица се пресела у Ејтон.

После успешног четворогодишњег школовања, године 1745. Џејмс Кук се са дипломом запослио као калфа у дућану који се налазио у рибарском сеоцету Стејт. Кад год је имао

слободан тренутак, кроз омањи прозор дућана посматрао је море. „Лепа је трговина, али ја сам заљубљен у море“, шапутао је, да га газда не би чуо. Често је у предвечерје одлазио на пристаниште и радозналим очима гледао како долазе и одлазе једрењаци; чуо је и песму морнара и гледао лет галебова. Тај мирис мора полако му је улазио у ноздрве.